AZ ORSZÁG TÜKRE.

BUDAPESTI KÉPES HETILAP.

IV-dik évfolyam.	21-dik szám.	Pest, 1865. Május 25-én.
Kiadó és felelős szerkesztő: GYÁRFÁS FERENCZ. Tulajdonos: BALÁZS SÁNDOR.	ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 12 forint, félévre 6 forint, évnegyedre 3 forint. Megjelenik e lap minden csütörtökön.	A kéziratok és előfizetési pénzek a kiadó-hivatalhoz küldendők DEUTSCH TESTVÉREK könyomdájába, harminczad-utcza 3-dik szám.

Thaly Kálmán.

(Képpel).

Az irodalom történész, a ki nemzeti irodalmunk történetét a legközelebbi elmúlt másfél tized alatt meg fogja irni — hacsak nem határozott pessimista — nem lesz kénytelen rajzát sötét szinekkel festeni. Ha irodalmunk némi ágában talán hanyatlás vehető észre is, általában mégis örvendetes haladással dicsekedhetünk. — A szellemi müvelödés majdnem minden irányban az önálló nyomozás ösvényén fejlödik, és épen ebben látjuk e legujabb korszak határozott haladását. Ez féleg a történetre nézve áll. Tagadhatlan, hogy szellemi munkásaink a közelebb lefolyt másfél évtized alatt is kiváló elöszeretettel müvelték a hazai történetet. Ezt természetesnek találjuk, oly nemzetnél, melynek dicsö múltja van, és mely jogos igénycket tarthat szép jövöre a müvelt európai nemzetek soraban. — Iróink és tudósaink nem is hagyhatnak becsesb örökséget az utókorra, mintha gyüjtik és feldolgozzák az anyagot a nemzeti történet majdan tökéletes megirásához. — E munkások közt találjuk — daczára fiatal korának — Thaly Kálmánt is, ki már több év óta kitartó szorgalommal buvárkodik magán levéltárakban és közintézetiekben, s irodalmunkat már is néhány becses történeti monographiával gazdagitá, melyek eddigi tanulmányai gyümölcseinek tekinthetök.

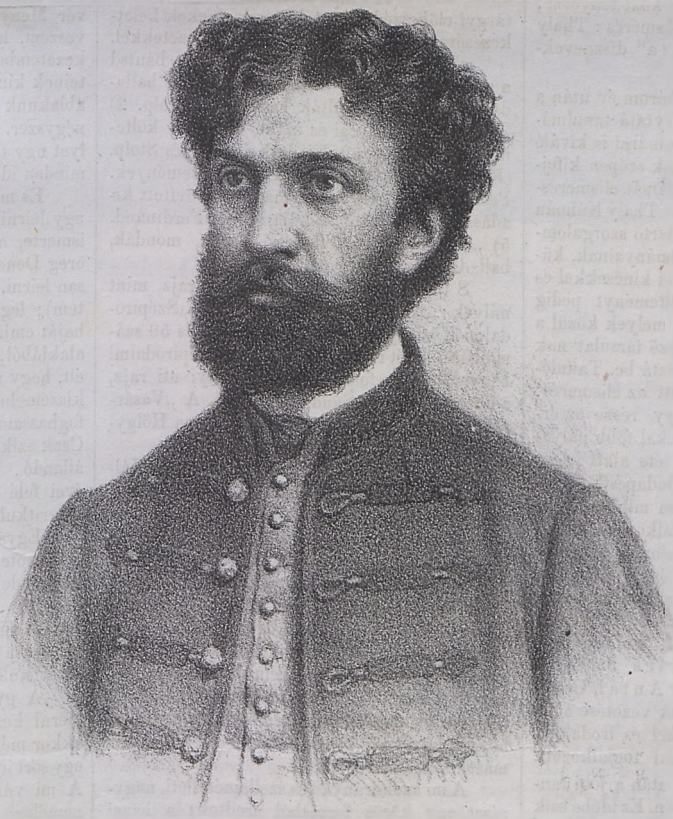

Thaly Kálmán.

De tisztán költöi müvei is nagyrészt a hazai történetböl vannak merítve.

Thaly Kálmán még csak élete tavaszán van, és már is szép állást foglal el a hazai irodalom és tudományosság terén. Kövessük életpályáját föbb vonásaiban. Régi nemes családból született Komárom megye túl a dunai részének Csep nevü falujában, 1839. január 3-kán. Atyja Lajos földbirtokos és Komá-

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

rom vármegye főbirája, majd hadi főpénztárnoka volt. Iskoláit eleinte házi nevelő oktatásai mellett, a szülei háznál végezé.

Ki ne emlékeznék vissza élénken azon benyomásokra, miket oly könnyen felizgatható gyermeki képzeletünkre bizonyos kiváló emberek, tárgyak vagy viszonyok gyakoroltak. Thaly Kálmán gyermekded tisztelettel pillantott fel a nemzet koszorús költőjére: Vörösmarty Mihályra, ki atyjával benső baráti és nejéről rokoni viszonyban élvén, igen gyakran fordult meg szülői házánál, valamint Bajza és Vachot Sándor is többször látogatták a vendégszerető családot. Vörösmarty figyelmét nem kerülték el a gyermeknek már is fejlődő szép tehetségei, — s különösen nem, mennyire kedvelé már akkor a hazafias, elbeszélő és harczias költeményeket. A hányszor jött, a kis hős mindig uj meg uj költeményeket tudott neki elszavalni, melyeket ő aztán magyarázgatva, elemezve és másokkal szaporítva, buzdítólag hatott a tanulni vágyó ifju barátra; ugy, hogy el lehet mondani: „Thaly Kálmánt sajátképen Vörösmarty avatá be a költészet szentélyének első titkaiba“ *).

Komáromnak és környékének a 48 és 49-ik évekbeni véres története Thaly Kálmán gyermekkorába esik, és szintén mély eltörölhetlen benyomást tett reá. Az 1850. év őszén Pozsonyba ment a prot. lyceumba, hol három tanévet töltött, és itt alkalma volt a német nyelv megtanulására. Ez évekbe esnek első kisérletei a költészet terén, és követve benső hajlamát, többnyire történeti költeményeket irt, egyebek közt egy balladát Bethlen Gáborról. Tudjuk, mily hizelgő tiszteletettel viseltetnek a szüzies, gyermekded-kedélyü tanulóifjak oly társuk iránt, kit a muzsák kedvenczüknek választottak; közös kincsnek tekintve minden dalvirágot, melyet a költészet ifju mivelője az iskola szük falai közt tenyészt; — s nem marad el a lángoló elismerés: Thaly Kálmánt a „poeta és múzsa“ dísznevekkel illették....

A Pozsonyban eltöltött három év után a pápai reform. collegiumban folytatá tanulmányait. E régi intézet jeles tanárai is kiváló figyelemmel kisérték az ifjunak szépen kifejlődő tehetségeit. Több iskolatársát elismeréssel hallottuk említeni, miszerint Thaly Kálmán már akkor szabad idejében kitartó szorgalommal élt komoly irodalmi tanulmányainak, különösen a régi nyelv- és költői kincsekkel és forrásokkal foglalkozván; költeményt pedig itt már sokat irt gyakorlatból, melyek közül a sikerültebbeket az ottani „képző társulat“nak — melynek tagja volt — mutatá be. Tanulótársai részéről itt sem hiányzott az elismerés: benyujtott költeményeinek egy része az érdemkönyvbe igtattatott, másokkal több pályadíjt is nyert el. Még Pápán léte alatt jelent meg első költeménye a „Budapesti Viszhang“-ban, és ezentul majdnem minden szépirodalmi lap- és vállalatban találkozunk Thaly Kálmán nevével; több költeménye németre is fordíttatott le. Az 1856-ik év őszén állandóan Pestre jött — hol az egyetem akkori szellemével nem tudván megbarátkozni, a református theol. intézetbe iratá be magát, hol tanulmányait Török Pál, Székács József, Ballagi Mór, Csengery Antal, Gyulai Pál, stb. kitünő tanárainak vezetése alatt folytatá és a külföldi nyelvekkel és irodalommal, kivált a spanyol s angollal foglalkozott.

Az idők jobbra fordulta után a jogi tanfolyamot hallgatta az egyetemen. Ez időbe esik barátjával gr. N. F.-czel irt és először a „Pesti Napló“ tárczájában és később önállólag is megjelent ily czimü történelmi értekezés: „Az ó-budai Fejér-egyház, mint Árpád temetkezési helye. Irták ifju gr. Nádasdy Ferencz és Thaly Kálmán.“ Pesten Emich Gusztávnál. — 1861-ben lett a „Pesti Napló“ szerkesztőségi tagja, mely állásban négy évet töltött; 1864. őszétől pedig a pesti reform. főiskolában a magyar irodalom tanára.

Thaly Kálmán eddig megjelent művei:

a) Történetiek: 1) „Az ó-budai Fejéregyház, mint Árpád temetkezési helye. — Irták ifj. gr. Nádasdy Ferencz és Thaly Kálmán.“ Pest, 1860. Emich Guszt. nyomdásznál. 2) „Történelmi kalászok.“ 1603—1711. A Vargyasi Dániel család irattárában levő legnagyobbrészt eredeti kéziratok után kiadá Dániel Gábor, szerkesztő Thaly Kálmán. Bethlen Gábor, Kemény János, Béldi Pál és II. Rákóczi Ferencz sajátkezü leveleinek könyomatu másaival. Pest, 1862. Lauffer és Stolp kiadása. 3) Bottyán János, II. Rákóczi Fer. vezénylő tábornoka. Történeti élet- és korrajz, a kuruczvilág hadjárataival. Pest, kiadja Ráth M. 4) „A trencsényi harcz 1708.“ Történeti értekezés; a magyar tud. akadémia 1864. julius 25-ki ülésébeu felolvasta a szerző (Megjelent a „Fővárosi Lapok“ 1864. november havi számaiban). 5) „A kölesdi harczról.“ Történeti rajz. Megjelent a „Vasárnapi Ujság“ 1864-dik junius 24-diki számában. 6) Több rendbeli történeti munka Tököli és II. Rákóczi Ferencz korszakáról, részint kiadva, részint még kéziratban.

b) Történeti és ó költészeti: Régi magyar-vitézi énekek és elegyes dalok. XVI, XVII és XVIII-dik századbeli eredeti kéziratokból és szétszórt nyomtatványokból egybegyüjté s jegyzetekkel ellátta Thaly Kálmán. Toldalék: A bujdosó Balassa Bálint két eddigelé ismeretlen költeménye. Pest, 1864. Kiadja Lauffer Vilmos. Két kötet, 436 és 428 lap; történeti s ó költészettárgyi előbeszéddel, s a históriás énekek keletkezésére stb. vonatkozó igazoló jegyzetekkel.

c) Szépirodalmiak: 1) „Ne bántsd a magyart!“ Költői beszélyek, regék és balladák. Pest, 1857. kiadták Lauffer és Stolp. 2) Zengő Liget. Lyrai és ujabb elbeszélő költemények. Pest, 1859. Kiadták Lauffer és Stolp. (Két kötet). 3) Kárpáti Kürt. Költemények. Pest, 1860. 4) Ugyanaz második bővített kiadásban. Pest, 1860. kiadja Pfeifer Ferdinánd. 5) „Székely Kürt.“ Erdélyi regék, mondák, balladák és dalok. Pest, 1861.

S több érdekes értekezés és utirajz, mint milyek: „Az ó svéd balladákról“ a „Szépirodalmi Közlöny“ 1858. első félévi 49 és 50 számaiban; „Két régi költemény“ a Szépirodalmi Figyelő 1862. folyamában; Erdélyi uti rajz, adatokkal Petőfi Sándor halálára. A „Vasárnapi Ujság“ 1860. 49-ik számában és a Hölgyfutár 1860. 146. számában stb.

E sorozatból is kitünik, hogy Thaly Kálmán legszorgalmasabb iróink egyike, és tekintetbe véve fiatal korát — most huszonhat éves — még sokat várhatunk töle. A tud. akadémia az 1864. jan. havában választotta levelező tagjának és székfoglaló értekezését „Bottyán János“-ról, valamint egy másik értekezését „A trencsényi harcz 1708-ban,“ czimüt, mind az akad. tagok, mind a hallgató közönség tetszéssel fogadták. Nincs czélunkban és meghaladná kiszabott terünket Thaly müveinek taglalásába bocsátkozunk, ennyi azonban tény, hogy a közönség jól fogadta, és többnek már második kiadása is elkelt.

A mi azok irányát és szellemét illeti, nagyrészt egy közös forrásból eredtek: a hazai történet forrásából; és nem tisztán történelmi költeményeit is hü hazaszeretet, tösgyökeres ó magyarság, zengzetesség és szép forma jellemzik. Nehány év óta, kizárolagosan a Rákóczi kor tanulmányozásával foglalkozván, szépirodalmi lapokban ritkán találkozunk verseivel; de azért nem némult el lantja, sőt kedvencz korát költöileg is feldolgozván, már is egy jókora kötetnyi e korra vonatkozó költemény készen van, melyek kiadását azonban jobb időre kell halasztania. Ohajtjuk, hogy ez mielőbb következzék be! —d—

*) Családi Kör.

Oh hogy lehet az ég oly kék.....

Oh hogy lehet az ég oly kék,
S a sugár oly meleg!
Hogy lehetnek olyan zöldek,
A halmok, a hegyek!

Hogy mosolyghat az ibolya
Oly szeliden reám!
Hogy zendülhet meg az ének,
A madár ajakán.

Hogy játszhatnak a gyermekek,
Oly vidoran amott!
Hogy kaczaghat minden ember
Oly jóizüt, nagyot!

Hogy lehet az egész világ
Oly üde, ünnepi!
Hogy lehet az élet könnyü,
És a sziv oly teli!

Hogy lehetek én ilyen dúlt,
Ilyen kifakadó!
Hogy lehetek ily átkozott,
Ily poklokraváló!

Dalmady Győző.

Denevér Menyhért.

Rajz.

Kazár Emiltől.

Mintha csak iróasztalom előtt állna Denevér Menyhért, mikor most a tollat kezembe veszem, hogy róla irjak: oly hiven van emlékezetembe vésve. Mintha csak hallanám lépteinek kimért kopogását, mint midőn elment ablakunk alatt a nap bizonyos óráiban legalább négyszer. Mintha most is hallanám szavát, melyet ugy tudott alkalmazni minden emberhez, minden időben.

És mégis érzem, mily nehéz feladat leend ugy leirni őt, hogy a ki elolvassa e sorokat és ismerte, azt mondja: „valóban, ilyen volt az öreg Denevér!“ Még alakját sem tudom biztosan leirni, (bár mint mondám igen jól ismertem); legfeljebb szikár termetét és gyér ősz haját említhetem meg, mint állandó vonásokat alakjából, mert oly sok alakban láttam mig élt, hogy nem vagyok képes a sok közül egyet kiszemelni, azt leirni, hogy csak magam is rá foghassam: ilyen volt Denevér Menyhért! Csak szikár termete és hajának fehérsége volt állandó, megemlítve, hogy az előbbi végső évei felé már meggörnyedt, az utóbbi pedig megritkult.

Egyszer borotválta arczát, máskor bajuszt nőtetett és ugy járt bizonyos ideig; akkor megint levágatta, már mint a hogy legtöbben hordták. Arcza, öltönyjei, beszédje és gondolkozása mindig változtak. A derék öreg az idő befolyása alatt állott, mint egy élőfa, melyről az év különböző szakát meg lehet ismerni.

A gyerkőcz években voltam, mikor ismerni kezdém Denevér urat. Természetesen, akkor még nem gondoltam, hogy valaha csak egy sort irjak róla, noha emlegették mindenütt. A mi városunkban nem volt párja a maga nemében.

Voltaképen nem is Denevérnek hitták, ez a név ugy ragadt rá. Ráragasztották, hihetőleg azon értelemben, melyet a Denevérről költött meséből a jámbor öreg urra is átruház-

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

tak, ki csakugyan nagyban játszotta a denevér szerepét. Mi volt igazi neve, nem tartozik ide. Az ő ismert neve Denevér volt.

Megkisértém följegyzeni, a mit felőle ittott beszéltek, s magam is észrevettem.

Egy utczában lakott velünk, utja mindig házunk előtt vitte el. A kik az ablaknál voltak, mindennap négyszer láthatták. Városi tisztviselő volt, s a hivatalba járogatott, és mily pontosan!

A plebánia templom közel volt hozzánk, ugy, hogy minden óraütés jól meghallatszott. mellette csöngettyüs perselyével, a nélkül, hogy az öreg ne cresztett volna bele valamit. A mint forgatta vörös szélü imakönyvét, minden lapnál egy-egy gyónó-czédula tünt ki. Mint vallásos ember is ritkitotta párját.

Az öreg Denevér szentül megtartotta mindazt, a mi a Katekizmusban és törvényekben parancsolva volt. A jámbor és egyszerü embert mindenki ismerte a közel vidéken is.

Mikor én ismerni kezdtem, a nevezetes ur ötven éves lehetett. Ekkor csontos arcza látszólag rá nézve semmi hatással sem voltak olyan körülmények, melyek más ember vérét fölzavarják. Meg kell adni, hogy csöndes idők voltak ezek, s épen nem lehet csodálkozni, hogy az öregre nem voltak befolyással. A tespedő nyugalmat csak a tisztujitások zavarták meg, ezek is csak minden harmadik évben. Denevér, minthogy a fóispáni hivatalnál volt alkalmazva, elég czélyes volt ilyenkor, semleges maradni. Még szavazni sem szokott, bár ő is választó polgár volt.

Vazulrendü ruthen kolostor Munkács mellett.

(Természet után rajzolta Lán Sándor.)

(Lásd szövegét a 226-dik lapon).

Gyakran megjegyeztem, hogy mihelyt Denevér ur elhaladt az ablak előtt, hangzott a 9 óra; a déli harangozás alig kondult el, Denevér ur ment haza; pontban három órakor ujra láttam, és hat óraveréskor előre is fogadni lehetett volna, hogy ismét ott megy, vége levén a hivatalos óráknak. Mintha az óra kalapácsával mindig ő verte volna el az említett négy órát.

Talán soha sem volt nála pontosabb tisztviselő. Valóságos eleven óra, egy óramutató, mely kiszámított időközben érinti a numerusokat.

Oly pontos volt otthon is, mint a hivatalban. Fekvése, kelése, meghatározott időben történt. Épen ilyen pontosan megtartotta adott szavát is.

Minden vasárnap, vagy ünnepen láttam templomban a barátoknál. Hátul a kórus alatt állott, és mély, mormoló hangjával ájtatosan kisérte az éneket. A csöngetéskor térdre hullt és mellét verte. Serkentő példája vala az áhitatosságnak. Az egyházfi soha sem ment el gondosan le volt borotválva, csak fülei előtt maradt egy kis barkó, mint azt abban az időben minden pennás ember hordazta. Fején széles karamu selyemszörü kalap ült, zsinórral összeszorítva, melynek két vége hátul jókora bojtokban lógott le; a karam oldalt kissé felkonyult. A fekete kalap, s a fehér gyolcs nyakkendő (mely nyaka körül sokszorosan csavarva, elől egy gömbölyü görcsben egyesültek végei) éles vonásu arczát igen jól előtüntette. Tiszteletreméltó arcz volt ez. Nagy, rozsdaszinü kabátja, jól hozzá simult felső testéhez, alól azonban bőven redőzve, a lábszár közepéig ért s csak a feszes, fényesre kefélt magas szárú csizma látszott ki alóla. A kabát csontgombjai közül egy sem volt begombolva, szabadon libegett s látni hagyta a mostaniaknál sokkal hosszabb leppentyüs mellényt magas hímzéseivel, s a nyiláson kidúdorodott kemény ingfodrokat. Akkoriban ilyen volt a divat.

Sokáig a legjámborabb embernek ismerte mindenki. Ezt a kifejezést ugy értem, hogy az öreg ur patriarchai megelégedést mutatott;

— Az én szavazatom bizonyára nem lesz döntő, — szokta mondani mentegetésül. — Nekem mindegy, akár Beöthy Ödönt, akár Papszász Lajost választják. Ha a régi marad meg, a réginek fogok engedelmeskedni, s épen nem járulok letevéséhez egyetlen szavazattal sem; ha megtudná, elcsapna. Ha mellette korteskedem, (mert talán volna némi befolyásom, ha épen akarnám), s nem öt választanák, ismét kellemetlen helyzetbe juthatnék. Szegény ember, kinek a mellett családja is van, kiket táplálnia kell, húzza össze magát. Nekem azért vannak elveim, meggyőződéseim; eléggé fáj, hogy magamba kell zárni.

Volt Denevérnek egy vastag nyaku szomszédja, egy kis deszka kupecz, kit az öreg ur vörös republikánusnak nevezett. Ez az ember szeretett a közügyekkel foglalkozni és politizálni a kávéházakban.

Ez a furfangos ember egyszer nagyon kisodorta az öreg Denevért rendes kerékvágásából.

A Kupecznek volt egy iskolavégzett fia,

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

kit apja nagyon szeretett volna behelyezni a derecskei szolgabirói székbe. A Kupecz pénzes ember levén, minthogy Derecskén sokáig lakott, a lakosok közt soknál volt pénze kamatokra kiadva. A derecskeiek most is igen gyakran fölkeresték a kupeczet, kinek nem mindig volt kéznél pénze. Ilyenkor mindig szomszédjához utasította, kinek minden sopánkodása mellett is csinos vagyona volt. Denevér ur nem nagyon szerette hevertetni a pénzt, s ha lehetett, kamatoztatta. Igy aztán sok derecskei lakost tartottak zsebökben.

A kupecz ugy gondolkozott, hogy szomszédjával ketten sokat kivihetnek.

Meglátogatta tehát Denevért, s közölte vele a tervet. Az öreg nem akart felöle semmit sem hallani.

— Nem lehet. A föispán ur ő méltóságának hátha kegyencze van a kit oda szánt.

— A föispánok még meg sincsenek választva.

— Arról beszéltem, a kit meg fognak választani. Hivatalomat nem akarom elveszteni.

— Ejh szomszéd, ön elég ügyes, hogy továbbra is megtartsa hivatalát, mint eddig is megtartotta.

— Mert értem ama példabeszédet: nagy urakkal nem jó ujjat huzni. Szegény emberhez alázatosság illik.

— Tudja meg ám szomszéd, hogy ha K.—t választják meg föispánnak, le fogja kötelezni. K. kedveli fiamat.

— Tudom. Ha csakugyan K. lesz a föispán, lehet, hogy lenditek fia ügyén.

Szokása volt az öreg urnak, a választások alatt egy vagy más ürügy alatt elhagyni a székvárost, hogy semleges szerepét annál jobban megtarthassa.

Igy tett most is, s falura ment idősebb leányához, ki már férjnél volt.

A választás napjának alkonyán betoppan hozzá a kupecz.

— Nos, hogy áll a választás ügye — kérdezte az öreg ur.

— A legjobban. A választás már délre megtörtént. K-- a föispán.

— Lehetetlen.

— Már beszéltem is vele. Biztosított, hogy fiam derecskei szolgabiró lesz. Kezet is adott rá.

— A föispán ő méltósága kezet adott önnek?

— Ugy van. Szóba hoztam a szomszéd urat is, említettem, hogy ön befolyásos ember derecskén. A föispán ur mondta, hogy ismeri önt, a napokban tisztelgett nála, fölajánlotta neki szolgálatát, s elöre kérte, hogy hagyja meg elöbbi hivatalában.

— Nos, úgy van. A szegény embernek elöre látónak kell lenni. És mit mondott ő méltósága!

— Hogy ő is elkövet mindent fiam érdekében.

— S én is ő méltósága érdekében.

— Most egyenesen Derecskére megyek, s megteszem az elökészületeket.

— Barátom uram, én is önnel megyek.

Még ez estén megérkezett Derecskére. Reggelre már a kupecz összegyüjtötte a kortesvezéreket, s bemutatta szomszédjának.

Az öreg ur este felé már vissza akart térni a székvárosba, hogy tisztelegjen uj fönökénél. De egy épen akkor érkezett hajdu tudtára adta, hogy a föispán szeretné, ha mindaddig Derecskén maradna, mig a választások bevégződnek. Természetesen ez annyi volt elötte, mint a parancs, s tovább egy hétnél ott maradt.

A kupecz fia csakugyan szolgabiró lett, s az öreg Denevér örvendve sietett haza a székvárosba.

A székvárosban aztán megtudta, hogy nem K. a föispán, hogy a kupecz rászedte, környezetét betanította, s hogy a megválasztott föispán kegyenczét segitett megbuktatni. Hivatala is be volt már töltve.

Közte és szomszédja közt minden összeköttetés megszakadt. Lehet gondolni azon jelenetet, mely első találkozásuknál kifejlödött.

Ez esemény változásokat idézett nála. Gyakran lehetett töle megjegyzéseket hallani, melyektöl ezelött ovakodott. Bizalmas körben birálgatta a politikai ügyeket, söt olykor-olykor el is árulta, melyik párthoz tartozik.

No de most az eddig csöndes ügyek zavarodni is kezdtek.

A jámbor, nyugodt ember napról-napra több érdekeltséget árult el, s a mint az országgyülés kezdett zajosodni, azonképen ő is kezdettegyröl-másról határozottabban nyilatkozni.

Egy izben valaki elég gyöngédtelen volt azon észrevételt koczkáztatni, hogy az öreg ur változásokat sejt, s mindent elkövet, hogy jövöre jó állomást nyerhessen. Denevér ur meghallotta ezt, s nyiltan kimondta, hogy hozzá nem illö rágalom. Emlékezhetik mindenki, mily gyakran mondta: ha lelkesültségnek, vagy tetteknek ideje van, ő soha sem szokott elmaradni, ő csak a szájaskodást nem szereti.

Történetesen, e mondására senki sem emlékezett.

Az öreg urat valódi lelkesültség szállta meg, s az országgyülési szónoklatokat könyvnélkül szavalgatta. Szavalgatott olykor verseket is.

Levetözte régi ruháját is. Alacsony, félmagas kalapot hordott, zsinóros attilát. Arczát sem borotválta.

Nem sokára kitört a forradalom.

Ekkor nem hiszem, hogy ráismert volna valaki, ha régen látta. Ki is kereste volna a jámbor öreg urat, ama nagy szakállas, kifent bajuszu hazafiban, kinek vállát verte a vörös toll; öltönye tele volt zsinórral, és sarkantyúja messzire elhangzott.

Hallottam öt szónokolni is a kisebbik piacz közepén, valamelyik ünepélyes alkalommal. Hallva az elöbb oly szelid öreg urat, kit eddig csak áhítatos zsolosmákat hallottam énekelni, elámultam beszédén. A tömeg vállára vette, meghordozta, éljenezte s az öreg ur e kitüntetés közben is egyre szónokolt, öklével pedig hadonázott.

Lelkesültségét lehetlen leirni.

Aláirási iveket hordott zsebében, és gyüjtött szorgalmasan a hadsereg, vagy más népszerü dolog számára. Nem hiszem, hogy lett volna valaki a városban, a ki nem hallotta volna eme szavakat: „Mért nem vagyok fiatal, avagy dúsgazdag, hogy vért és vagyont áldozhatnék!“ Mivel pedig nem volt fiatal és dúsgazdag, tehát nem áldozott semmit, helyette igen sokszor elmondta, hogy mit kellene tenni. Mindazáltal az öreg ur némi népszerüségre tön szert. Hasonló idökben könnyü ezt megszerezni. Megesküdött volna sok ember, hogy Denevér ur képes lenne vérét is kiontani szavai megpecsételésére.

Háza végéből az egész zavargó napok alatt oly nagy háromszinü tricolor lengett, hogy ha fölemelte a szél, mint valami szivárvány felhö úszott a ház fölött, majd meg az utcza porát söpörte. Az örvendetes hirekre kivilágította házának mind az öt ablakát. S mily szép világítás volt ez! A szines lámpák virágok közt égtek s az ablakok fölött mindig hazafias jelmondatok ragyogtak. Ily alkalmakkor egész csödület volt a ház elött, s harsogó kiáltások éltették a nemzetes urat.

Szomszédjával, a kupeczczel kibékült, „egyetértés“ jelmondat alatt.

A mi városunk hajdanában nevezetes erösség volt, a régi várból most is áll meglehetös épségben egy kis rész; hanem most már épen nem alkalmas arra, hogy ellentálljon. Az igazat megvallva, mindazáltal gondolt a mi lelkes polgárságunk ellentállásra. Fölszerelték a kis erösséget. Sánczait a közel folyóból tele eresztették vizzel, bástyáira néhány ágyut helyeztek.

Az öreg ur egész napokat eltöltött a bástyákon, söt éjjelenkint is megtörtént, hogy ott maradt, lefeküdt a csöndes ágyuk alá, s reggel erös szemlét tartott, buzdítva az 50 tagu örséget. Igy is illett hozzá. Ö a városi nemzetörök kapitánya lett, kinek gondjai alá voltak most az ágyuk helyezve. Derék harczias külseje volt. Szürke haját rövidre nyirta; szakállát, mely a szónoknak oly jól illett, mint katona nem találta illönek, levétette s bajszát ápolta helyette.

A dolgok sorja azonban fordult. Darab idö óta több oly hirt lehetett hallani, melyeket akkor „rosz hirek“-nek neveztek.

A városi nemzetörök kapitánya az utóbbi napokban csonthasogatásokat emlegetett, melyek éjjel-nappal gyötrik.

— Félek, ki kell lépni a közügyek szolgálatából. Ah, mért nem is vagyok fiatal, ugy nem volna bajom a köszvénnyel, de már hajlott kort taposok. Ha az éjjel is háborítnak a nyilalások, kilépek szolgálatomból.

A nyilalások csakugyan háborgatták a következö éjjel, ö engedelmet kért, hogy legalább addig, mig köszvénye enyhül, visszavonulhasson.

(Vége következik).

Munkács.

(Vége).

(Képpel).

I. János király özvegye Erdélyt és a túl a tiszai részeket békén birá 1551-ig, a mikor leginkább a cselszövö Fráter György barát (Martinuzzi) munkája folytán elcserélé a császárral oly módon, hogy neki és fiának Oppeln, Ratibor, Sagan és Prebus szileziai herczegségek örök birtokul átadassanak, százezer arany fizettessék, a császár egyik leányát nöül adja II. János választott királynak, a kinek minden atyai — Zápolya — jószága is örök birtokában maradjon. Ily föltételek alatt Izabella átadá Ferdinánd biztosainak a koronát, Erdélyt és a várakat, s kivonult, bár könyes szemekkel, Szileziába. Az általadott várak közt volt Munkács is, a melyet most Ferdinánd a Zápolya-ház hatalmas hivének, a királyi árva egyik gyámjának, az I. János által kinevezett temesi bán Suraklíni Petrovics Péternek adományozott, az általa átadott Temesvár, Lippa, Lugos és Karán-Sebes várakért, továbbá jutalmul, hogy a nagyhatalmu férfiut pártjára vonja. De Petrovics szánná a királyi árvát s egykori jó ura bánatos özvegyét, s elhatározá, hogy kisérletet tesz visszahozására. A magyarság magva, s kivált az erdélyiek különben is igen ragaszkodának Zápolya utódjához: azért Petrovicsot a közérzület támogatta. Erdélyben egyelöre az egyik vajdát Kendy Antalt avatta be titkába, majd elkezdett Munkácson hadat fogadni, s 5000 emberrel Nagy-Várad ostromára már Debreczenig elö is nyomult: azonban ezuttal a budai és temesvári basák nem segithetvén öt az igért hadakkal, visszament Munkácsra, — hogy terveit tovább szöjje. — 1556-ban sikerültek is e tervek. Kendy Antal vajdatársát Dobót legyözvén, nyilván proclamálta Izabellát, a ki elöre lévén értesitve — talán Petrovics által — s hü magyarjai közé vágyódván, királyi fiával lejött Szileziából Lengyelországon át. Mielött bement volna Erdélybe, trónját ujra elfoglalandó: legelöbb régi hive Petrovics udvarában Munkácson állapodék meg, aztán indult csak az ifju magyar ki-

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

rályfiért rajongó nép örömujjongásai között be Kolozsvárra, hol az ország örömkönnyezve üdvözlé sokszor megsiratott, visszakivánt, és végre visszanyert bájos királynőjét, s a Zápolyák utolsó magzatát.

Ezen az egész nemzet életére kiható események szálait pedig legfőképen Munkácson szötték, az öreg Petrovics Péter udvarában. Ez időben, névszerint Petrovics alatt és előmozdítása folytán gyökerezett meg a református hit is Munkácson.

Alig hunyt el a hű Petrovics Péter 1557. october 13-kán: Ferdinánd hatalmas sereget küldött várának elfoglalására, Perényi Mihály vezérlete alatt. De Munkács őrsége nem adta meg magát, hősileg harczolt Zápolya utóda mellett, ugy hogy egy szerencsésen irányzott ágyulövéssel Perényi életét is kioltá; majd megérkezett az Izabella által küldött segítő sereg, a mely Balassa Menyhárt és Bebek Ferencz vezérlete alatt Ferdinánd ostromló hadait elveré a vár alól. Ekkép Munkács az ostrom alól nemcsak hogy teljesen fölmentetett, de birtokában is maradt Izabellának mind haláláig (1559. sept. 15.). Elhunyta után fia II. János lőn a vár urává, s bár Ferdinánd mindent elkövetett, hogy e fontos erősséget elfoglalhassa, bár e végből az igen vitéz, de ravasz és jellemtelen Balassa Menyhártot is nagy áldozatokkal a maga pártjára voná: nem sikerült e terv neki. Balassa csupán Munkács könnyebb elfoglalhatásáért ezen erősség és Unghvár között Halmiban várkastélyt építtetett: de 1563-ban II. János huszti kapitánya Hagymássy Kristóf éjjel rá rohant a halmii várra, bevette, és földig lerontá, Balassának ott levő őrségét előbb levágatván.

A mi nem sikerült Ferdinándnak: kivitte utódja Miksa. Ez mindgyárt az 1564. év elején hadakat küldé Schwendi Lázár és gr. Forgách Simon vezérlete alatt II. János ellen, és e hadak 1564. január 21-kén bevették Munkácsot, daczára Lugossy János és Kerepesy Dömötör várnagyok vitézi ellenállásának.

Miksa 1567-ben Bay Ferenczet nevezé ki a vár parancsnokává, a kitől a városi lakosok nem kevesebbet szenvedtek, mint Schwendi ostromló katonáitól, vagy akár az 1566-ban erre járt tatár seregtől.

Miksa belátván, hogy itt a hozzája legkevésbbé sem szító távol országrészben Munkácsot aligha tarthatja meg állandóul: általadta az urodalommal együtt Mágócsy Gáspár bereghi főispánnak 42,000 forintért zálogba, tiz évre. Rudolf 1579-ben, majd 1580-ban és 1586-ban ujra megerősíté a zálogot, még 31,000 forintért; 1591-ben pedig letelvén a zálogos évek, Rákóczi Zsigmond — a későbbi erdélyi fejedelem — mint Mágócsy Ferencz mostoha és gyámapja, a Mágócsy Gáspár által összesen fizetett 73,000 forinthoz a maga részéről még 82,350 frtot fizetvén: ő és Mágócsy Ferencz lőnek Munkács tulajdonosai. Az ő elhunytuk után Rákóczi árvái, részben pedig Mágócsy özvegye Dersffy Orsolya, és ez másodszor férjhez menvén gr. Eszterházy Miklós nádorhoz, ez utóbbi lőn Munkács birtokosa, átiratképen.

Bocskay háborúja Munkács történetében jelentékenyebb nyomot nem hagyva zúgott le, de nem ugy Bethlen Gáboré, a ki diadalmas fegyverei által kivívott 1622-diki nikolsburgi békekötésében Erdélyen s Magyarországban addig birt javain kivül: Oppelnnek, Ratibornak, és itthon Szabolcs, Szathmár, Bereg, Ugocsa, Zemplén, Borsod és Abauj vármegyéknek is urává lőn, Munkács és Ecsed váraival együtt, mely előbbit 300 ezer, s az utóbbit 100 ezer forintnyi zálogként nyerte. Kassát fegyverrel vítta ki. Bethlen Gábor 1629-ben elhunyván, Munkács és Tokaj várakat is özvegyére Brandenburgi Katalin herczegnőre hagyta. Amde, e ledér asszony kedvese gróf Csáky István kedvéért protestans hitét megta-

A bártfai fürdő új vendégháza.

(Lásd szövegét a 230-dik lapon).

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

gadván — Munkácsot is a császár kezére iparkodott játszani. Bethlen István kormányzó értesüle a cselszövényről, s Gecsei Balling Mihálynak Munkács akkori kapitányának megparancsolá, hogy a Csáky által titkon a várba beiktatni szándékolt német hadat, semmiképen be ne ereszsze. Ugy is lőn. — Erdély aztán a hires I. Rákóczi Györgyöt választván fejedelmévé 1631ben: ez — Bethlen Gábor egykori győztes fővezére — megharczolt a római császár hadaival, s Rakomaznál rútul meg is veré. II. Ferdinánd, csakhogy a békét megvásárolhassa: kénytelen lőn a Bethlen által birt magyarországi vármegyéket s Munkácsot is átengedni a győzedelmes Rákóczinak, mégpedig az utóbbit 200 ezer forint fejében, örökösen. Igy jutott folytonos összeköttetésbe Munkács vára a nagyemlékezetü Rákóczi-házzal.

I. Rákóczi György, a dúsgazdag fejedelem, szenvedélyes vár- és palota-építtető vala; ő Munkácsot is kétszer oly erős várrá, s háromszor nagyobbá emelte, mert nemcsakhogy a lőrésekkel ellátott hatalmas védfalakat ő vonatá, hanem franczia hadmérnökeinek terve szerint a várhegyet alól is terjedelmes csillagalakú bástyákkal veteté kürül, melyek az egész vár alatt lévő falut magokban foglalák, s nagyszámu hadi népnek adhatának biztos menhelyet; széles és mély árkaikba bele volt vezetve a Latorcza folyó. Sőt a fejedelem fent a várlak palotáit, s lent a városon lévő nagy udvarházának termeit is pompásan megépítteté. Ő nevezhető Munkács második megalapítójának.

Az öreg Rákóczi György fejedelem 1648. oct. 22-kén visszaadván lelkét a teremtőnek: munkácsi és pataki várait özvegyére, a példás életü, magasztoslelkü Loránttfy Zsuzsánna fejedelemnőre hagyta, erről pedig fiára II. Rákóczi György uralkodó fejedelemre szállának ez urodalmak is. — II. Rákóczi Györgynek 1657-diki lengyel hadjárata, mint tudjuk, a svédek elállása miatt roszul sikerülvén: a lengyelek boszuból betörtek Felső-Magyarországba, s legkivált Rákóczi jószágait Munkácsig, Beregszászig elpusztíták. Lubomirsky lengyelei ekkor Munkács városa lakosaiból is sokakat kardra hánytak, s házaikat fölégették, több száz faluval egyetemben.

A hőslelkü fejedelem 1660-ban Gyalu mellett a törökkel vívott csatájában vitézül elesvén: birtokait egyetlen fia I. Rákóczi Ferencz, illetőleg özvegye Báthory Zsófia örökölte. Ez utóbbi mindgyárt fejedelmi férje halála után visszatért a kath. hitre, mivel teljesen jezsuita befolyás alatt állott; fia pedig 1666-ban nőül vevé Magyarország legszebb és legmagasb szellemü leányát gróf Zrinyi Ilonát. I. Rákóczi Ferencz mint Zrinyi Péter veje, egyik fejévé lőn a titkon már régóta forrongó összeesküvésnek, a mely a meggyalázó vasvári béke folytán keletkezett, — s 1670-ben Kassán kitüzte zászlaját, mely alá csakhamar mintegy 10,000 ember gyülekezett. Hogy a háborút sikeresen folytathassa: pénzre volt szüksége, — azért a még néhai dicső-emlékü nagyapja által gyüjtött s Munkácsban őrzött családi kincsekhez akart nyúlni. De Báthory Zsófia jobban szerette saját fiánál s ennek dicsőségénél — a jezsuitákat; Munkács várából — hol özvegyi lakását tartja vala — ágyulövésekkel fogadá fia katonáit. — Rákóczi ezért másfelé fordulván, a császárnak két generálisát elfogta, Onodot bevette, Tokajt, Szathmárt ostromolni kezdé.

Az összeesküvés többi fejei: Zrinyi Péter, Frangepán, Nádasdy, Tattenbach ezalatt az ország nyugoti részében elébb törbe, majd börtönbe jutának. Zrinyi maga irt vejének, hogy tegye le a fegyvert. — Rákóczi egyelőre Munkácshoz nem messze lévő szent-miklósi várkastélyába menekült, de életét csak oly áron válthatá meg, hogy Trencsényről egészen lemondott, minden váraiba — igy Munkács, Ecsed, Patak, Onod, Tokaj stb. — német őrséget engede szállani, s anyja a családi kincstárból 400 ezer forintot — akkor hallatlan összeg — fizetett érette. E mellett még katholikussá is kellett lennie. Anyja aztán a kifizetett 400,000 forintért a munkácsi, ecsedi és borsi urodalmakat is elvette zálogképen fiától, és birá is egész haláláig. (1681). A vakbuzgó Báthory Zsófia Munkácson laktában, a Munkácson és minden birtokain lévő protestansokat kimondhatatlanúl sanyargatta, üldöztette, lelkészeiket a munkácsi vár tömlöczeibe vetteté. Ily szomorú állapotba jutának a munkácsiak egész Báthory Zsófia haláláig. — Nálánál fia még hamarább (1676 jul: 8.) sirba szálla, szép özvegyével Zrinyi Ilonával két árvát: Juliánát és a később oly hiressé lett II. Rákóczi Ferencz fejedelmet hagyván hátra. Ezek gyermekkorukat Munkács várában töltötték.

Az 1670 óta kisebb-nagyobb mérvben folyvást viharzó fölkelés élére 1678-ban egy igen müvelt, kitünő tehetségü, deli és vitéz ifju: késmárki gróf Tökölyi Imre állott. Igen természetes, hogy oly két kiváló szellem és alak, és sorsukban is oly egyforma lények mint Magyarországnak akkor legkitünőbb fia és leánya: Tökölyi Imre és Zrinyi Ilona egymásiránt lángoló szerelemre gyultak. De a gonosz Báthory Zsófia mind haláláig meg tudá gátolni e szép frigyet; csak az ő elhunyta után lehettek egymáséi Felső-Magyarország fejedelme, a kuruczoknak ekkor dicsősége tetőpontján álló vezére, és Rákóczi fejedelem bájos özvegye. A fényes mennyegző, a milyen ünnepélyt Munkács sem azelőtt sem azután nem látott, 1682. junius 22-kén mene végbe. — És ekkép Tökölyi Munkácsnak, a dús Rákócziak kincstárának, s roppant urodalmainak is urává lévén: háborúját még nagyobb erővel vala folytatandó; ez volt neje akarata is, kinek apja és nagybátyja politikai vértanukképen hóhér által vérzettek el, s testvére Boldizsár — az utolsó Zrinyi — börtönben senyvedett.

1683-ban Tökölyi a Dunántúlt és Pozsonyt is elfoglalá, söt zászlói Morva sikján és Bécs kapúi előtt lobogának. De Szobieszky János lengyel király segítségül jövén, megmenté Bécset, s a törökkel Tökölyi is beljebb vonult az országba. — Csillaga lassanként hanyatlani kezdett, — ámde hanyatlásában is nagyszerü volt.

Tökölyi háborúi közben sokat lakott Munkácson, hol neje folyvást fejedelmi udvart tartá; Tököli 1682, decz. 12-kén az országgyülést is innen hirdeté ki, és e vár tömlöczeibe küldé a császárnak Fülekvárából kiostromlott kapitányát gr. Koháry Istvánt, a ki mint költő leginkább három évig tartott rabságában e helyen szerzé verseit. („Keserves rabságban — Munkács kővárában — szerzett versek.")

1684-ben Tökölyi a bécsi udvarral titokban békealkut kezdett, de az udvar hasznosbnak itélé olymódon eljárni, hogy Tökölyi szándékát fölfedezze szövetségesének a törökneк, és ezt Tökölyi ellen ezáltal fölingerelje. Megküldé tehát Tökölyi levelét a szultánnak. A csel sikerült; a váradi basa parancsot kapott Tökölyi elfogására, a mi be is következett. E hirre a kuruczok elrémülvén: Petneházy Dávid 7000-ed magával hűséget esküdött a császárnak, a várak is egymásután áthajlának, ugy, hogy egész Felső-Magyarországon csak az egyetlenegy Munkács maradt még fenn a hős Zrinyi Ilonával, Tökölyi mellett. Caprara császári tábornok ezt is készült elfoglalni.

Hiába bocsátották aztán szabadon az ezen hirekre eszökre tért törökök Tökölyit, ez többé Alsó-Magyarországból föl nem birt hatolni megfogyott hadaival régi birodalmába.

Azonban Munkács urnője a hős Zrinyiek ivadéka, s Tökölyi szerető neje: várnagya a hü Radics Endre, s őrsége legedzettebb kurucz vitézek lévén, hatalmasul ellenállott Caprara ostromának, s ravaszul intézett többszörös felszólításainak. Valóban ezen várvédelem hazánk történelmében a kitartás magasztossága által páratlanul áll. — Zrinyi Ilona jelen volt a várfokokon — a legsürübb ágyulövések között; biztatta, lelkesíté bajnokait, pedig még alvó-termében sem vala bátorságban. Egy izben egy bomba ebédlőjének boltozatát keresztül-törvén, épen midőn gyermekeivel ebédelne, pattant széjjel. — Vitézeinek férjétől titkon becsempészett leveleket, — söt olykor költötteket is — mutatott fel, ezek által öntvén beléjök a megsegíttetés reményével uj erőt, uj bátorságot. Ily módok, és rendkivüli lelki tulajdonai, ugy elvarázsoló szépsége által annyira birá lelkesíteni az őrséget, hogy ez gyakorta ki is rohanván az ellenségre, annak tetemes károkat okozott. Igy egy izben 600 kurucz kitörvén, a legjobb ostromkészületeket szétrombolá, s 3000 németet levágott. — Caprara öt havi lövetés és rohamok által semmire sem menvén, s még az alsó eröditéseket sem birván bevenni: az ostromot ostromzárlattá változtatá. — A várőrség ekkor még 4000 emberből állott, s ujra eskü tőn Munkácsot utolsó csepp vérig védeni. A török szultán Tökölyinét üdvözlő követséggel tisztelé meg, csodálatát s magasztalását fejezvén ki hősiessége fölött.

A várvívók meggyőződve, hogy erővel semmire sem mennek a bennttlévők vitézsége s Munkács ereje folytán: éhség által iparkodtak győzni. Allandóan körültáborlák Munkácsot; Zrinyi Ilona mégis csak három év mulva 1687. január 14-kén adta fel a várat, miután férjétől levelet kapott, hogy tegye ezt, minthogy a mindinkább lejebb szorított török segítségében immár végső reménye is megszünék.

Igy került Munkács császári kézre, feladási szerződés mellett, három esztendei védelem után. És ezzel végkép megszünt Felső-Magyarországon Tökölyi uralma; ügyének utolsó bástyájáról is levették a kurucz lobogót.

Munkács természetesen a Rákóczi árvák birtokában maradt, mindazáltal a vár, császári had által tartaték megszállva. — Ezen árvák, s különösen II. Rákóczi Ferencz megható élettörténete, főkép ifjusága, Bécsben lett neveltetése, házassága, XIV.-ik Lajossal folytatott titkos levelezésének napfényre jutása, börtönbe vettetése, merész kimenekülése, lengyelországi bujdosása stb. mindenki előtt ismeretes tények. Azért ezeket mellőzve, csak azt említjük meg, hogy midőn e fejedelem ősei nyomdokait követvén, 1703 tavaszán hív barátja gróf Bercsényi Miklóssal együtt hazája mellett zászlót emelt, s a vereczkei szoroson át Magyarországba jött: kis fölkelő seregével legelőször is Munkács városába szállott, saját udvarházába; e város utczáin vitta legelső csatáját, a melyben a Rákóczi szivének kardjára fűzésével előre nagy fennen dicsekvő gróf Quirini vasasfőtiszt a Montecuculi császári ezredben, az udvarház kapuja előtt agyonlövetett.

Nem czélunk itt Rákóczi hosszu háborúját leirni; gyorsan terjedt az el, mint a rohanó tüz, s lángjai egy felől Bécs, más felől Brassó kapúig ütközének.

Rákóczi 1703-ban, midőn háborúját megkezdé, Munkácsot körülzároltatta, s ő maga seregével tovább indult; csapatonként tódult az örömittas nép diadalmas zászlai alá, melyeket csakhamar egész a Morva vizéig lobogtatott. A várak egymásután tárták föl előtte kapuikat; igy még azon év folytán Munkács is,

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

miután az országból kiszorított császáriaktól oly távol esvén, minden reményről lemondott. Rákóczi derék őrséget helyezett bele, Bay László ezredes kapitánysága alatt.

II. Rákóczi Ferencz fejedelem nyolcz éves háborúja alatt igen sokat tartózkodék Munkácson, mely neki legkedvesebb lakóhelye vala. Sokat vadásza medvékre a körül lévő rengeteg erdőkben, s a várat és alant a a fejedelem személyesen menjen a czárhoz. Azért ugy tőn, Munkács parancsnokává báró Sennyey Istvánt, a külső hadak vezérévé Károlyi Sándort nevezvén. Ez utóbbinak különösen lelkére köté Munkácsot: „igy azért legdrágább kincsemet: édes hazámat, kedves lakóhelyem Munkácsomat, s abban lévő mindenemet kegyelmedre bízom.“ És azzal kiindult Munkács várából Bercsényi után, a czárnak az ágyuk, mig nem végre két hónapi ostrom s bombáztatás után 1711. június 23-kán szerződés mellett feladák magokat, mikor már nem volt többé reménység, hogy Rákóczi orosz segélylyel ujra kezdhesse háborúját, miután Péter czár a törökök által Bessarábiában megveretett.

Ekkép a mint a háború Munkácsnál kezdődött: ugy Munkácsnál is végeződött, mert

Arab sakkjátékosok.

(Lásd szövegét a 231-dik lapon.)

városi udvarházat fejedelmi bőkezüségének egész pazar fényével árasztá el. A teremek Franciaországból hozatott drága szőnyegekkel lönek beborítva, s aranytól ragyogtak. Itt fogadá el Rákóczi annyiszor a külhatalmak: egy XIV.-ik Lajos, egy XII. Károly, egy Nagy-Péter czár, a lengyel király stb. követségeit, itt ada fényes ünnepélyeket rokona s barátnője Szinyavszky lengyel palatinusné tiszteletére; e vár ágyuiból löveté meg diadalmai örömét, mig lenn a sziklabörtönökben az elfogott ellenséges rabok csörgeték a lánczot.

Rákóczi azon kedvencz tervével is foglalkozott, hogy munkácsi és ecsedi várait hajózható csatornával kösse össze; ámde ez a háborgós időkben elmaradt; nem ugy Munkács ujra eröditése, mely a legjelesebb franczia hadmérnökök által Vauban rendszere szerint történt.

1711-ben, midőn a fölkeltek ügye mindinkább hanyatlott, maga Rákóczi ezen kedves és erős várába akart zárkózni — mint egykor hősi anyja — mig Péter czárhoz küldött fővezére Bercsényi az orosz segélylyel beérkezendik; de az országtanács hasznosabbnak vélé, hogy hoz, által a vereczkei szoroson, a melyen egykor bejött volt; kiindult, mint hivé rövid időre, de a sors ugy intézé: örökre; házáját többé sohsem látta, — mert a mig oda jára külső segítségért: idehaza azalatt Károlyi békességet kötött, s ágyukat és zászlókat általadván, széjjel-oszlatá a hadsereget.

És megzendült az országban a bujdosó fejedelem után a fájó dal, melyet még most is hallani öreg emberektől. E bús énekben Rákóczi ekkép bucsuzik Munkácstól:

„Sok pénzembe költségembe, került váraim,
Azokhoz pompásan épült szép palotáim:
Istenhozzád munkácsi vár!
Pataki vár nem látlak már!
Isten megáldjon!...“

Munkácsot az öreg Sennyey altábornagy b. Palocsay György tábornokkal, Szent-Iványi János brigadérossal, Bagossy László ezredessel, Török András udvari- és Bay László várkapitánynyal s 3000 gyalogból és 800 lovasból álló őrséggel a szathmári béke után sem adá fel, ő nem hajolt meg, utasításához képest. Azért Munkács alatt mégegyszer megszólalá Rákóczinak is, miként egykor Tökölyinek, ez vala utolsó vára Magyarországban.

A legutóbbi forradalom alkalmával is csak Komárom és Pétervárad capituláinak később ben Munkácsnál.

A vár — melyben a mult század végén, egész a jelen század közepén tul annyi magyar státusfogoly (köztük Kazinczy Ferencz) sőt idegen is (pl. herczeg Ypsilanti) raboskodott — 1855-ben megszünt erősség lenni, s jelenleg fegyházul használtatik. Felső erődítései azért megvannak, de az alsókat a kuruczvilág után elpusztíták, ugy, hogy a vár most tetemesen kisebb, mint hajdan volt.

Rákóczi kibujdosása óta a fiscus birja, a hozzá tartozó urodalommal együtt. Alatta a virágzó város terül, mely görög-keleti püspökség székhelye, valamint azon zárda is a g. katholikusoké, melyet képeink egyike ábrázol. Munkácshoz igen közel fekszik, s még Koriatovics herczeg alapitá a Sz.-Vazul rend számára.

—y—n.

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Merengés.

Tűnik éltünk, gyorsan, mint a hullám,
Mely a bérczről völgy ölére fut;
Egyénesen vagy kanyargva — mindegy;
Egy a hely, hová visz minden ut!...
A futó hab, pályáját lefutva,
Tengereknek mély ölébe száll;
Életünket elsülyeszti végre
A legmélyebb tenger — a halál!

Jöt az élet csöndes játszi csermely,
Ott, dühöngő fékvesztett folyam;
Itt a napfény tiszta habba fürdik,
Ott az árral sár, iszap rohan;
Illatos csók, szép virágok csókja
Éri itt a szökkenő habot;
Vészes árnak féktelen rohamja
Pusztítóan zajgva jár amott.

Életemnek zajtalan patakja!
Elmerengek búsan rajtad én....
Nincs virágszál partidon s az éjben
Nem dereng fölötted semmi fény,
Csend körötted! mégis, hogyha hang kél:
Égzengés az; villám: hogyha fény;
Vagyha néha lelkem fülmiléje
Csattog át a rémes éjfelén.....

Puszta tájon fut keresztül utad,
Vészdúlott az egykor szép vidék;
.... Oh de mintha messzeség ködéből
Biztató szót csengni hallanék!
Fölzendül még a dal a berekben,
Fölvirágzik a tiport határ;
Hintve a mag; hogy kikeljen óh csak
Egy jövendő szép tavaszra vár.

Váradi Gusztáv.

A bártfai fürdőből.

(Képpel).

A hajdani ezüst és aranybányák székhelyét, az igénytelen határszéli Bártfa városkát, hazánk leghiresebikének egyikévé emeli jeles fürdője, melyben a jó ideig tartott pangás és üresség után néhány év óta a fürdői idényben uj élettel találkozunk. Lengyelország és Galicziából jövő betegek feles számmal találhatók azokkal, kik az országból sietnek oda vagy bajaikban üdülést, vagy hosszú napjaikban szórakozást keresni. — A fürdő nemcsak egészségi szempontból egyike a leghatásosabbaknak, hanem a társas élet minden kellemeit nyujtván az ott mulatónak, szellemi gyógyszerül is ajánlható mindenkinek, ki a tél munkái után szinház, zene s táncz közben mégis a természet ölében akarja az év néhány hetét tölteni. A növekedő részvét máris felkelté a vállalkozók figyelmét, miáltal a fürdői idény évről évre több kényelmet nyujthat; s ez alkalommal sietünk figyelmeztetni t. olvasóinkat Schédel István pesti polgárnak a „kilátáshoz" czimzett s a franczia maison garniek mintájára berendezett vendégházára, melynek itt rajzát adjuk s melyben jutányosan kis és nagy szállások állnak a közönség rendelkezésére.

t—i—.

Benjámin a „farkas."

— Az amerikai vadász életből. —

(Folytatás.)

— Okosan, tehát mi is dologhoz foghatunk, mondá Stuart, mi közben nyergéből leugorván, lovát a legközelebbi fa ágához kantár száránál fogvást megkötötte, mindjárt itt mellettünk hátas föld van, a hol tüzet gerjeszthetünk, és mialatt Scipio s Benjámin a szükségesekről gondoskodnak, én megmutathatom vendégemnek az erdőség szélén ama bizonyos nádtörést, honnét ma estve kisérletének eredményét minden bizonynyal várhatja.

Stuart és Benjámin mind a ketten tapasztalt férfiak valának, s nem is volt szükségök hosszadalmasabb tanácskozásra; mindketten jól ismerték teendőjöket, s a mocsárokat.

Két óra tájt mindennel rendbe jöttek, hanem akkor emberünk koránlotta volna még körutját megkezdeni, mert a farkasok rejthelyökből ki nem mozdulnának, és a kenőcs is szagát veszthetné alkonyatig; s kétségkivül tanácsosabb is volt azt annak idejében frissiben felhasználni, s elhatárzá, hogy legalább is masfél óra hosszat várakozik még, mig némi tekintetben veszedelmes kisérletének kiviteléhez hozzá fogna. — Azt azonban, ha igazságosak akarunk lenni, — meg kell adnunk, hogy a báró urnak szivéhez semminémü félelem nem férközött, sőt inkább örvendezett rajta, hogy a vadállatokat büvös szere által minden lépten nyomon maga után kecsegtetheti.

Benjámin e közben megvizsgálta Stuartnak nála hagyott fegyverét, majd a puska golyókat számlálta meg. Töltvényük szép csomagot tett s mint hogy estig azontul ugy sem volt mit cselekedniök, azon ajánlattal állott elő a „farkas" hogy egy órára menjenek el szemlélődni, talán utjokban valamely szarvast lőhetnek is, s akkor egy tartalék csalétkük is lesz majd a tüzön. Questen báró azonban nem állott rá, mert szokatlan fagürczölés és vagdosásban módnélkül elfáradott, de meg az is fejében forgott, miszerint még estig körutat kellend tenni, sőt talán egész éjszakán át virasztani, s jobbnak látá magát becsületesen kipihenni a tüznél, hogy aztán uj erővel munkához lásson; hanem ha neki „farkas" Benjáminnak ugy tetszik, egyesegyedül is elmehet kalandozni, ő ugy sem érkeznék versenyt járni vele.

Erre nézve egy véleményen volt Questennel a kis tömzsi ember is, vállára kapta a hosszu és nehéz puskát, és az országuttól jobb oldalvást csapott be az erdőségbe, nehogy azon tájékot háborgassa, mely az esteli csodavadászat szinhelyéül szolgál.

Questen báró ur azalatt jónak látta, azon okból, hogymagát a körutra annál jobban elkészítse, a vadpecsenyéhez ujolag hozzálátni, s miután egy jó darabot elkölte, oldalzsebéből egy kisded szalmabutykost is előhuzott, s emberül kortyantgatott a cognacnak nevezett szíverősitőből, majd azon készletből, melylyel még Strongban ellátta volt magát; szivarra gyujtott s nyergét feje alá helyeztetvén, egész kényelemmel végig nyujtózkodott a tüz közelében leteritett gyapju takarón, hogy körülbelül egy órai szünidőt élvezzen még, mielőtt körutjára indulna.

Egyike volt ama csoda szép, tiszta és kellemetes napoknak, melyek az egyesült államok északi részében „indiai nyár" nevezet alatt ismeretesek, melyek még december hóban is gyakorta észlelhetők; kéken ívesült a mennyboltozat Arkansás erdőségeinek tarka szinpompái fölébe. A levegő mind a mellett kissé hüvös volt s szabadban jól esett tüz mellett heverészni, kivált ily széltől védett domboldalban, és a a báró urnak felette jól esett ki-kinyujtózkodni, miközben a hatalmas erdei fáknak koronáját szemlélte, hol a verőfény játszadozék a lombozattal s a magasra felfutó vad szőlővenyigék levelei közt bujkálózott.

Gondolatai a nemsokára eljövendő éjjeli vadászat képein tévedeztek, s azon töprenkedett, mit és mit fogna cselekedni, netalán előbb megtámadnák a vadállatok, mintsem menhelyökre érne. Hanem az alig is képzelhető; imé mennyi borzadalmas történetkéket olvasott ő az amerikai ragadozó állatok veszélyes volta felől, a mely mesékből egyetlen egy sem látszik valósulni.

Igaz ugyan, a párduczok éjen át olykorolykor a vadásztüz közelébe settenkedni, sőt azt körül is járni merészkednek; ámde nem volt rá eset, sem tapasztalása, sem megbizható értesítések szerint, hogy csak magát az alvó embert is bátorkodtak volna megtámadni; csak ha veszélyesen megsebzik, avagy szük helyre szoritják, foglalnak el néha támadó állást. És a medvék? Mily sokáig fáradozott, hogy csak egyetlen egyet elejthessen, s nem futottak-e meg egy pár kutya előtt is, a mint csak kitelt tőlök, hogy az üldözéstől mindenáron megszabaduljanak. A farkasok épen czudarul gyávák, s talán csakis falkaszámra nyerhetnének némi kis bátorságot. De még igy sem tüntek föl a farkasok előtte veszedelmeseknek, mert ama farkas, melyet Rad river-nél látott, melyet a sürüségben fölzavart, de meglövésével elkésett, kicsiny és igy jelentéktelen volt, s elejtése által semmi becsületet nem vallhatott volna; — természetes azonban, hogy a diadal mindjárt teljes lenne mihelyt egy egész falkával szállhat szembe, és az idő mindjárt türhetlenül hosszunak tetszék emberünknek, mikor az esteli kisérletre gondolt.

A nap mindinkább lejebb hanyatlott. Vajjon hol is marad „farkas" Benjámin olyan sokáig, gondolá Questen, — neki már menni kellene, különben esthajnalra vissza nem érkezhetik, jó másfél órát gyalogolhat, mig viszatérhet a kijelölt helyről, és a homályos sürüségben bolyongani nem lenne kellemetes érzés, sarkában a vérszopó állatokkal. Hanem minek is várná be vadásztársának megérkeztét, magában is csakugy megindulhat, miután „farkas" Béni tanyájukon minden szükségesekről gondoskodott.

Kigondolta, s végrehajtá. Talpra ugrott; vadásztáskáját nyaka köré ölté, puskáját kézbe kapá, a kenőcs tégelyt megnézte ha nála van-e s miután az erdő felé elkiáltá Farkas Benjámin nevét, melyre azonban semmi választ nem nyert, utnak indult.

És minő hamar beesteledik, neki bizonyosan el kellett szunnyadnia; nincs másképen; ime alig egy óra mulva leáldozik a nap. Egyetlen egy pillanatot sem szabad többé elmulasztania, gondolá, miközben sebessen haladt az országuton, mig a patakhoz ért, majd ennek partján haladt tova, mig eljutott a sürü nádashoz. Itt aztán helyet foglalt egy földredőlt korhatag fán, a kenőcsöt elővette, megkente azzal talpait, és hirtelen fölkapta puskáját, mert a nádasban zörejt hallott. — Feszült figyelemmel várakozott aztán mintegy öt perczig mozdulatlan, hanem a nesz elcsöndesedett. Talán valami száraz ágat tört le a szellő? Nem várakozhatott tovább, mert a nap minden pillanatban közelebb ért a láthatárhoz, majd csak a fák sudarait aranyozá meg, s ugy tetszék, mintha bizonyos kellemetlen érzés borzongatná, midőn a tövis-bokor-szegélyzethez lépe, melynek azonban félelem nevet adni átallotta volna. — — Hanem csodálatos eset! ma reggel mennyire másképen tünt föl az erdőség ő előtte, járhatatlan sürüség állta el utját mindenutalan, miknek reggel szinét sem látá, s melyeket most meg kellett kerülnie, melyek miatt a nyugoti irányt lehetetlen volt megtartani.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Jobbra, majd balra fordult, és a napot is ujfent megpillantá háta megett, hanem egészen más irányban, mint szokás szerint leáldozni látta, azon irányban brushy lake-t soha de soha el nem érné, — és ő, — irgalmas Isten, — eltévelyedett!

Szakadatlanul tovább és tovább bolyongott, a bozót mindinkább tévelyszerübbé, az erdőség folyvást járhatlanabbá kezdett válni, — és imé ott a harasztágyban a nap is lehanyatott, s még mindig el nem jutott a vízmederhez, mely igaz utjára vezethetné. Hanem nem sokára minden rendiben lesz; hogy ha egyenesen északnak tart, ugy meg kell az utat találnia, és iránytűjével még mindig eligazodhat, hanem akkor, ha majd sötét lesz, akkor vége! mert a sürüségben magokat a csillagokat sem ismerheti föl. — Szerencsére azonban, kisütött a hold, s haladéktalanul neki indult az északi iránynak.

Töprenkedett: minő gyorsan lehanyatlott a nap; ezt még sohasem tapasztalá teljes életében, valóban csodálatos; majd az erdő látszék vele játékot üzni, — árnyékával, s beköszöntött az éjszaka hirtelen, mint ez az amerikai szárazföldön észlelhető. A sürüség mindegyre járhatlanabb, az erdő rendetlenebbnek látszék előtte, s egyszer csak megmerevülni érezte tagjait a báró ur a borzalomtól, előtte volt a nádtörés, melyet ha jó uton jár, ott találnia lehetetlen volt.

Tehát kétségtelen, hogy eltévelyedett, és midőn a pokoli sötétségben késlekedve és elcsüggedten állva maradt, s épen midőn segélyért akart kiáltani, hogy a netalán közelében bolyongó farkas Benjamint válaszadásra birja, még a vér is meghült ereiben, mert a sürüségben ripegést ropogást hallott, s tisztán, kétségbe vonhatlanul kivehette a farkasnak, hosszu szökdeléseit, mely bizonyosan nyomára akadt.

— Ilyen hamar? — ez a büvös szer valóban csoda hatalmat gyakorol! mormogá, miközben saját szivének hatalmas dobogását is meghallotta, s önkénytelenül fegyveréhez kapott, s bárha börtok borítá is azt, czélzott vele, hogy az első vadállatot földre terítse. — Arra nem is ért rágondolni, hogy a lövést el is hibázhatná.

Egy pillanatra minden elcsöndesült, — hanem kevés idő mulva a sürüség ismét felzajlott, recsegett ropogott minden, és ugy tetszék, mintha egyedül csak az erdőségben találhatna még némi kis menedéket.

Két-három izben oda hallott hozzá egy vén farkasnak panaszos üvöltése; majd a másik oldalról, hol az ágrecsenést hallá, egészen közelében nyöszörgött a másik farkas, mig néhány pillanatra ismét minden elcsendesedett, hogy azután mindenfelől topogást és fogcsikorgatást halljon és meggyőződjék, hogy a farkascsoport nyomában van.

Questen nem volt tisztában magával arra nézve, mit cselekedjék. Ha most arra gondol, hogy a legközelebbi fára fölkapaszkodik, még mindig megmeneküllhet; később az is eszébe jut, hanem a tövisbokrok miatt, nem tudja megmarkolni a fát. Puskáját ekkor hátra veti vallán s teljes erejéből futásnak ered, — merre, hová? — maga sem tudja, talán csakis egy vastag fát keres, mely a vérszopó vadak elől elfedezné, s melyre fölmászhatna; a közellevő magas fáknak törzse sima volt és igy mászhatatlan, és a vadállatok mindegyre közeledtek.

Topogásukat tisztán kivehette, hallotta, a mint az utjokban fekvő tövisbokrokon átszökdöstek, böszült mormogásukat is meghallhatta. Saruit le akará vetni, hogy mezitláb szaladhasson, hanem nem ért reá, de meg nem is kellemes mulatság lett volna fedetlen lábbal futkosni a töviseken és az éles, szurós farőzsék felett. Közelében semmi védő fa, kivévén a gyenge, alig tiz lábnyi cserje fákat. — Semmi menekvés többé, a vadállatok sarkában járnak. Szörnyedező pillantásait hátra vetvén, a pokoli setétség daczára is jól láthatá, a mint a megmegingott lombok közt által törnek. Még csak néhány másod percz — és ő körmük között.

Szerencsére egy dogwood-hoz ért, melynek legalsó ágát ugrás közben megragadhatta; kétségbecsése erőt adott neki, s néhány szökkenéssel a törzsfejénél volt, puskáját vállán keresztül vetette, és az ágon termett. Ideje volt: üldözői közvetlenül oda érkeztek. Felebb akart kúszni, hanem, szent Isten, lehetetlen volt a tüske-bokor, mikbe lábai belé bonyolódtak, kegyetlenül visszatarták. Kezei csak megérinthették a felsőbb ágat, de nem volt; elég ereje, hogy magát fönn is tartsa; visszahanyatlott s tisztán hallá a mint a vadállatok csoportja a szomszédos bokrok felett át-át szökkent.

Menekvésre gondolni sem lehetett többé, hanem elhatárzá, hogy életét nem áldozza föl olcsó áron. Kétcsövü fegyverét vállárói hirtelen kézbe ragadta, s mind a két csappantyút hátra vonó; az első farkas alig volt tőle már két lépésnyire, midőn puskáját felé irányzá. A fegyver egymásután csakhamar kettőt csetten, mind a két csö csütörtököt mondott. Az ordas ekkor mellének ugrott és a vadásznak reszkető keze kereste a kést, hanem, nagy Isten! — haszontalanul, futásközben elveszité azt. Egy ökölütéssel a vadállatot oldalt szédité, s utána a másikat is mely társát nyomban követte volt; s ekkor puskáját akarta megragadni, hogy magát legalább tusájával védelmezze, — hanem a következő pillanatbn az egész falka neki rontott, s ugy érezte, mintha a földön szélyeltépnék, mialatt magát borzasztóan elordítá.

— Nos? mi baj? kérdezé egy nyugodt de csodálkozó hang, miközben Questen álmából fölriadva homlokát kezével végig simítá, s előtte állt Benjámin a „farkas" kezében hosszu puskájával s ámoldozva és fejét csóválgatva folytatá, — miért ez a remséges ordítás? Megbolondult, vagy mi?

Questen alig tudott eszmélethez jönni.

— Ah, ah, Benjámin ur! mondá körültekintve.

A nap még jó magasból ragyogott alá a báró ur ott nyugovék saját takaróján a hamvadozó parázs mellett. A kis amerikai még mindig gyanus szemmel pislogott reá, majd óriási kaczajban tört ki.

— Ugy-e, ugye Benjámin úr, nekem talán álmodnom kelle? hogy — hogy —

— A farkasok galléron ragadták, nemde? mondá a kis ember a nevetéstől szóhoz is alig juthatván, — biz az nagyon valószinü. Hanem ideje, hogy uraságod lábra álljon, mert naplementig alig van még másfél órank s annyira szüksége van önnek, hogy körutját megtehesse.

Az ifju ember talpra ugrott. — Soha egész életében nem álmodott olyan élénken, és ebben tökéletes igaza volt, hanem még sincs másképen, világos, hogy álmodni kellett, és hogy zavarát némileg elleplezze, vadásztáskájával bibelődött, mely a hátamögötti fára volt fölakasztva

Hanem Benjámin sokkal bölcsebb ember volt mintsem egy álom miatt hosszadalmasan töprenkedjék. A csaknem kialudt tüzet lángra gerjeszté, egy pár ujabb hasáb fát helyezett rá, majd egy darab vadpecsenyét metszett, — mit estebédül jóizüen fölfalatozott.

(Folytatása következik.)

Arab sakkjátékosok.

(Képpel).

A sakkjáték kétségkivül a legnemesebb játék, melyet különösen az ifjuknak kellene kellemes, de egyszersmind észfejlesztő és élesítő időtöltésül müvelni. Mig bármi más játéknál mindig sok függ a véletlenségtől, itt a játszó tisztán saját eszére és tehetségére van utalva; egy hibás combinatio, egy rosz huzás: és a csata el van veszve! Fel kell tennünk müvelt olvasóinkról, hogy ismerik e régi játékot, és csak nehány érdekesb adattal kedveskedünk annak történetéből. A sakkjáték eredete az ó-kor homályában vész el; mert a déli Ázsiában, hir szerint már jóval Krisztus születése előtt ismerték légyen, és egy egyiptomi pyramison oly hieroglíphot találtak, mely valóban sakktáblához hasonlított volna.

A müvelt arabok, a kik most is szenvedélyesen müvelik e játékot, terjesztették ezt Ázsia és Afrika északi részében. Itt megtanulták a keresztes vitézek, kik Európába hozták, hol sokáig csak a legelőkelőbb körök kiváltságos szellemi élményei közé tartozott.

Már a sanskritban említtetik meg a sakkjáték e név alatt: Cheturanga, indus hadsereg, mely gyalogság, lovasság, harczkocsik s elefántokból áll; később pedig a perzsa királyi czim, Shah, után nevezték el, mely nevét csekély változásokkal mai napig is megtartotta az egész müvelt világ.

És a felállítás módja valóban még most is olyan, mint minőben az indusok szokták hadseregeiket fölállítani. A figurákat — a királyt kivéve — a különböző nemzetek különféleképen nevezték el. A rendkivüli érdek, melylyel a sakkot majdnem minden müvelt nemzet fogadta és ápolta, már korán bizonyos tudományos jelentőséget kölcsönzött neki, melynél fogva irni is kezdettek róla, és e müvek most már egész sakk-irodalommá szaporodtak fel. — Lopez nevü spanyol egyike volt az elsőknek, ki a sakkról tudományos munkát irt, melyet Ágost braunschweigi herczeg Selenus Gustávus név alatt németül dolgozott át 1616-ban; Lopez-t követé Gioachino Greco 1737-ben, Stamma Fülöp nevü arab, és 1750—90 Philidor, a hires franczia, ki mint az olasz iskola ellensége alapítá meg a franczia iskolát. A legujabb korban a sakkirodalom sok becses müvel gyarapodott és a sakkjáték sok jeles lovaggal, kik közül több hazánkfia is első sorban foglal helyet. Beaumont nevü katonatiszt hosszabb ideig Algirban tartózkodván, egyebek közt nagy érdekkel s feszült figyelemmel kisérte az arabok játékát. Egyszer szintén egy karavánhoz tartozó azt a csoportot meglepte, melyet képünk ábrázol. Egy szép öreg ember, nagy füstfelhőket pipájából eregetve, egy szikár, tüzesszemü beduin főnökkel játszott, mellettök még egy harmadik beduin ült, ki annyira el volt merülve a nézésben, hogy pipája gyakran elaludt, és szemközt az öreggel két 10—14 éves fiu guggolt szintén merev szemmel minden huzást követve. A tisztnek pompás alkalom kínálkozott ez érdekes csoport lerajzolására, és midőn legbuzgóbban dolgoznék, egyszer csak egy arab hirtelen vállát megveregetve mondja: „minek fáradozol annyira, testvér, hisz ti nálatok is csak ugy ismerik e játékot, mint nálunk."

Beaumont boszankodva, hogy zavartatik munkájában, kissé durva módon rázta le válláról a naiv látogató kezét, min a sivatag fia felhevülvén, felelé: „Allah nagy, és a giaur goromba szamár!" —d—

---

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

TÁRCZA.

Egyletek és közintézetek.

(A M. Tud. Akadémia) f. hó 22-dikén tartott ülése kezdetén az alelnök, báró Eötvös József ur, az akadémia elnökének, gróf Dessewffy Emil urnak következő levelét nyujtá be:

„Tekintetes Akadémia! Sietek egy örvendetes hir közlésével, melyet legszivesebben személyesen adtam volna elő, ha egészségi állapotom még egy pár hétig nem szabná elém a faluzást.

„A császári első hadsegéd, nagymélt. gróf Crenneville hozzám intézett közleménye szerint, méltóztatott ő cs. és apost. királyi Felsége, a legmagasabb oltalma alatt álló M. Tudom. Akadémia palotája épitésére 15,000 tizenöt ezer frintot magán pénztárából legkegyelmesebben adományozni és egyszersmind megengedni, hogy ezen összeg egy része az elnök belátásához képest, egy kisérleti vegymühely czélszerü felszerelésére is fordíttathassék.

„Az idők és hazámfiai kedvezése nekem engedték azon szerencsét, hogy sok ilynemü jelentést tehettem e tisztelt testületnek, — azonban érezni fogja bizonyosan a Tekint. Akadémia velem együtt, hogy ma teszem a legörvendetesebbet, legfontosabbat és legnagyobb jelentőségüt.

„A fejedelmi kegyelem ezen intézet irányában tanusitott nyilvánulása által mindnyájunkban ébresztett érzéseknek hü tolmácsa vélek lenni, a midőn azt a javaslatot teszem, hogy legmélyebb hálánkat egy küldöttség vigye meg ő cs. kir. Felsége uralkodói székéhez, mely az elnökök vezetése mellett, általok felkérendő négy igazgató-tanácsi tagból és intézetünknek a Tek. Akadémia által választandó hasonlóan négy tagjából állana.

„Fogadja egyébiránt a Tek. Akadémia szivesen azon kitünő és őszinte tisztelletem kifejezését, melylyel lenni meg nem szünök, Sz. Mihályon, május 20-án 1865. alázatos szolgája, gróf Dessewffy Emil elnök."

Az akadémia jelen volt tagjai kitörő éljenzéssel fogadták ez örvendetes elnöki jelentést, s egyértelmüleg elhatározták, hogy ő cs. és apost. kir. Felségének legmagasb uralkodói székéhez az elnökök vezetése alatt, négy igazgató, s ugyanannyi akadémiai tagból álló küldöttség vigye meg a M. Tud. Akadémia legmélyebb hálját. Az igazgató tagokat az elnökség fogja felhivni, az akadémia részéről azonnal megválasztattak a küldöttségbe Korizmics László és Lónyay Menyhért tiszteleti, Zsoldos Ignácz rendes és Pauer János székesfehérvári kanonok levelező tagok.

Az ülés bölcsészeti, törvény- és történettudományi osztály ülése lévén, Nagy Iván lev. tag olvasta Szilágyi István lev. tag történelmi criticáját, czíme: Verböczy özvegye és Drágfy János törvénytelen fia. — Mint minden ilyes müvében Szilágyi István, itt is több történelmi tényt megvilágositott, évszámokat, régebbi historikusok tévedését megigazitotta, de a mit történetesen hallottunk is, oly bizonytalanul jutott fülünkbe, a különben is kevéssé articulalt felolvasásból, hogy magunk sem merjük teljes biztonsággal elhinni, hogy ezt hallottuk-e? másokat meg épen félnénk, habár akaratunk ellen is, félre vezetni. Ezután Pauler Tivadar r. tag olvasta Hajnik Imre nagyváradi akad. jogtanár ur értekezését: „Az 1621-diki nagyszombati gyülés és Pozsony meghódolása II. Ferdinándnak." E müre birálók neveztetnek ki, s az Értesitőbe van szánva.

Ezután a titoknok Dr. Tormay sebészeti és egészségügyi jelentését olvasta fel a mult évről s egyéb apróságokat, melyek a hallgatóságig nem jutottak.

A máj. 29-diki ülés összes ülés, melyen egyebek közt Dr. Lenhossek György székfoglalója is lesz, s a „Nádasdy-dijra" pályázó eposok számbavétele és birálatra adása.

(A zorvosok és természotvizsgálók) állandó bizottmánya m. szombaton ülést tartott. Gr. Zichy Károly levele olvastatott fel a Pozsonyban eddig történt elökészületekről; továbbá bejelenté Rózsai pénztárnok a pesti takarékpénztár 100 ftnyi adományát, és hogy a fentisztelt gróf 1800 fttal fedezte Pozsony topographiájának kiadási költségeit. A kiállítás a herczeg Grassalkovich-, az ismerkedő estély a primási palotában, a gyülések a városi redout-teremben, a szakülések pedig a kath. gymnasium épületében fognak megtartatni; hogy az északi-, állam-, tiszai- és déli-vaspályák, valamint a duna-gőzhajózási társaság a tagokat és vendégeket, a kik meghivási jegygyel ellátvák, a nem-magyar vonalokon is a menetdij feléért szállitják. A Budaváros által ajánlott 30 darab arany dijra 4 pályamunka érkezett be, melyek dr. Flór, dr. Bene és dr. Rózsai pályabiráknak adattak ki. A pályakérdés: „diaetetika a magyar nép számára."

Irodalom és müvészet.

(Hekenast Gustáv kiadásában) ujonnan megjelent érdekesb könyvek: „A világtörténet tankönyve," tekintettel a müveltségre, irodalomra és vallásra, irta dr. Weber György. VI. VII. füzet. Ára füzetenkint 40 kr. — Gyöngyösi István válogatott poetai munkái, az eredeti kiadások alapján közli Toldi Ferencz. I. II. kötet. A költő arczképével. Ára 1 ft 50 kr. — Bacsányi János költeményei válogatott prózai irataival, kiadta Toldi Ferencz. Ára 1 ft. — Szentjóbi Szabó László költői munkái, összeszedte Toldi Ferencz. Ára 1 ft. — Verseghy Ferencz költeményei, összeszedte Toldi Ferencz. Ára 1 ft.

(A pesti redout diszitésére) szánt Wágner-féle mintarajzról irja a „S—ny." A kép — mint mondók — az ifju Hollós Mátyást ábrázolja, ki mint a torna győztese, arája, egy spanyol herczegnő kezéből fogadja a koszorut. A müvész e képe örvendetes haladást s tökélyre való törekvést tanusít, midőn tehetségének tulnyomólag szinezési iránya mellett legközelebb egész szorgalmát compositióra és rajzra fordítja és pedig kétségtelen sikerrel. A kép közepén az örvendező győztes áll, tört lándzsával ágaskodó lovon ülve, mig balra néhány lovag ellenfelével, az óriás cseh Holubárral foglalkozik, hogy öt pánczéljából kiszabadítva, a fövenyről felemelje; a szép menyasszony bájos mozdulattal áll jobbról az emelvény lépcsöin és a koszoru felé nyul. Egy lovag a legyőzött bokros lovával, apródok, tornaörök, mindkét nembeli néző közönség élénkíti a jelenetet a cselekvényben természetszerü részvéttel, mely a szabadon és teljesen kifejtet föalakokban világosan ki van fejezve. Hogy Wagner e képet fresco modorban kitünöleg fogja elkészíteni, erről kezeskedik két müve a muzeumban melyeket Kaulbach mester is megdicsért.

(A „Vasmegyei naptár") első évfolyamának szerkesztői: Balogh Gyula, Agustich Imre és Pauer Antal urak a jövő folyam kiadását is elhatározták, mire nézve felhivást bocsátottak ki vállalatuk szellemi gyámolitására, s a naptárba szánt dolgozatoknak julius végeig leendő beküldésére. A felhivásból a naptár kitüzött cséljára nézve imez adatokról értesülünk:

Az 1865. évre kiadott vasmegyei naptár által megpendített eszme, hogy Szombathelyen állandó szinház állittassék föl, valósuláshoz közeledik. Ugyanis ezen szinház létesitésére Szombathelyen mükedvelő szintársulat alakulván, ez a farsang végén álarczos bált, a böjtön pedig két szini előadást rendezett, s habár az alap ezek által nem szaporodott is nagy mérvben, de annak kifolyásából némely tagok szerény fáradozása által a szinházi telek már megszerezve, a szinház épitése elhatározva, egy szinházépitési választmány pedig megválasztva van, a mely utóbbi az adakozásra való felhivásokat már legközelebb kibocsátandja. — Szombathely lelkes polgárai s házbirtokosai szóbeli felszólitására sem késtek posta-utczai veteményes kertjeiket, a melyek házhelyekre folosztva nyilvános árverés alá bocsáttattak, ingyen, minden megtérités nélkül a szinház-alapnak átengedni, mely nemes tett az illető indítványozókat azon kellemes helyzetbe hozta, hogy a szinháztérnek szükséges helyet, 492 négyszegü ölet az ajándékba kapott térnek árából 2189 ftért megvásárolhatták. A vasmegyei naptár feladata, hogy tiszta jövedelméből évenkint a szinház-alap szaporittassék és az épités mihamarább megkezdessék.

(A „Maticza Szerbszka" irodalmi egylet), tekintetbe vévén egyrészről alapszabályai által kijelölt feladatát: mind anyagilag segiteni, fejleszteni és terjeszteni a szerb irodalmat és szépmüvészetet, ezáltal emelvén egyszersmind a szerb nemzet müvelödését; más részről pedig kellő figyelemmel lévén a szerb irodalom jelenlegi állapotára s a szerb nemzet közmüvelödését elmozdító eszközök hiányos voltára; egy időszaki, irodalmi és közmüveltségi tartalmu „Maticza" czim alatt megindítandó szépirodalmi lap kiadását határozta el, s a szükséges engedélyért a magy. kir. helytartótanácshoz folyamodott is, mely engedély, hir szerint, legujabban megadatott. — A nevezett lap hetenkint háromszor fog megjelenni Ujvidéken a „Maticza Szerbszka" egylet irodalmi osztálya s illetőleg irodalmi választmányának felügyelete és kezelése alatt, szerkesztőül pedig ugyanezen egylet jelenlegi titkára Hadzsíts Antal van kinevezve.

(Megjelentek és beküldettek): a Pfeifer Ferdinánd kiadásában megindított s Lamartine által irt „Julius Caesar történetének" második kötete, a franczia eredetiből fordítva. 174 lap. Ez érdekes munkát, már az első kötet megjelenésekor ajánlottuk a t. közönségnek.

(„Magyar eredeti regénytár") 12. 13. kötet. Garasos Aristokraczia. Regény, irta Vas Gereben. I., II. rész. Pest. Kiadja Hartleben Adolf, 162 és 166 lap.

Budapesti hirek.

(Az idei lóversenyek) definitive jun. hó 7. 9 és 11-kén fognak megtartatni. — A regatte 6-kán, melyben a pesti, három társulaton kivül a pozsonyi is résztveend. Az egyik pesti névtelen társulat magyar készitményü két evezössel fog a versenybe állani.

(A Tuvora Ferencz ur) által szervezett nyolczadik társas-utazás Konsztantinápoly és Athenebe f. é. jun. 17-én indul meg. Az utazás Konstantinápolyba a Dunán történik; a visszautazás Syrán, Corfun és Triesten keresztül. Egyes résztvevők óhajtására Bukurest, Alexandria, és Jerusalembe is tehetők kirándulások. Egy részjegy a hajóni élelmezéssel együt. 160 frt o. é.

(A zenedei ünnepre) kért Liszt-féle Erzsébet-oratorium első része már megérkezett. A „Zen. Lapok" mint szaktekintélyigen világos, átlátszó és könnyen felfogható munkának mondják, s a mellett az eszme és érzelmek mégis oly magasztos stylben tartvák, hogy Liszt e munkája talán egyik előbbi müvével sem hasonlitható össze. A hazánkra vonatkozó részletek igaz magyar zamatuak és az egészet földöntúli költészet leheli át. A szöveget (Roquette Ottótól) szintén kitünö szépségünek mondja.

(Parragh Gábor borkezelése) a mult héten befejezett stettini kiállitáson elismerésben részesült; ugyanis az ottan működött jury polgártársunkat berlini borkereskedéséből kiállított boraiért nagy ezüst éremmel tisztelte meg.

(Kettős öngyilkolási eset). E sorok irója tegnapelött a délutáni órákban nagyobb társaságban a budai hegyek közé ránduláu ki, mintegy hét és nyolcz óra közt a disznófej és a normafa közti kies ponton az erdőben kétgyorsan egymásra következő lövés hallatszott, mire a társaság egyik tagja mintegy husz lépésnyire behatolva a csalitba két fiatal embert pillantott meg vérökben fetrengve a földön. Mire többen oda siettünk az egyik már meg volt halva, a másik még vagy félóráig kinosan hörgött. Iszonyu látvány volt. A szerencsétlen ifjak borzasztó határozottsággal készültek a kétségbeesö lépésre. Kalapjaik oldalvást egymás mellé téve és mezei virágokkal voltak feldiszitve. Az egyiknek vállán keresztül, a hadsegédek módjára, a másiknak derekán körül széles nemzeti szalag volt kötve. A helyszinén megjelent biztos négy nagy gonddal irt levelet, több fényképet, tárczát és más apróságokat talált zsebeikben. Az egyiknek neve Austerlitz, hihetőleg

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

izraelita, mit is az látszik bizonyítani, hogy szétzuzott feje alatt héber, hihetőleg imakönyvet találtak. Állásáról nincs biztos tudomás, irása és irálya műveltségre mutatnak. — Három levelet találtak nála, melyek közül kettő magánszemélyekhez, a harmadik a városkapitánysághoz volt intézve. Ez utóbbiban meglehetősen hosszadalmasan irja le életét, és sulyos vádakkal illeti nagybátyját, kit megholt atyjának, élő anyjának és testvéreinek inséges helyzetbe juttatójakint ir le. E gyámoltalan helyzet birta volna kétségbeeső tettére.

A másik neve Schoenhaeusler (Széphály) Miksa a budai királyi gymnasium 7-dik osztályának tanulója és hasonló önéletleirási levelet intéz a gymnasium igazgatójához, benső háláját fejezvén ki mind az igazgatónak, mind a tanároknak és megható szavakban bucsut vesz tőlük és iskolatársaitól. A hatóság további nyomozása több világot derítend majd a két ifju egymáshozi viszonyára és a valódi indokra, mely őket e kétségbeeső lépésre birta.

Szomorú jelenség, ha a gyermekkort alig átlépett ifjak, a helyett, hogy csupán az élet ártatlan játszi örömeiben gyönyörködjenek, elviselhetleneknek találják már annak első megpróbáltatásait! —d—

Vidék és vegyesek.

(Az „Eger" közleménye szerint) folyó hó 14-én szenteltetett föl markus- és batizfalvai Máriássy Gábor ő mlga palaeopolisi püspökké. Nem csupán a főegyház ünnepe volt az, hanem az egész megyéé. Az egri főmegyének alig van talán helysége, mely csupán a jó szív és tisztelet által felhivatva, legalább egy-két egyénben nem mutatta volna fel képviselőit azon ünnepélynél.

(A magy. kir. udv. kanczellária), a pénzügyministeriummal egyetértőleg, megengedni méltóztatott, hogy a magyar orvosok és természetbuvárok f.é. aug. hó végével és sept. elején Pozsonybani összejövetele alkalmával tartandó ipar- és gazdászati kiállítással összekötve, — 15,000 darab sorsjegy kibocsátása mellett, a sorsjátéki illeték felének elengedésével, pénzbeli vagy pénzjellegü nyeremények kizárásával, — tárgysorsjáték rendeztethessék.

(A világnak valószinüleg legrégibb hangszere) a kopenhágai muzeumban őriztetik. Ez egy bronz harczi trombita, mely Schleswigben egy sirdomb alatt más régiségekkel együtt találtatott. E trombita, mely $^{9}/_{10}$-rész réz és $^{1}/_{10}$-rész horgony-vegyülékből igen szépen öntetett, rendkivül nagy; csöve dugaszhuzó gyanánt fonódik körül; fúvókája aránylag igen tág s végnyilása lapos, mint a czimbalom. A közel hét láb hosszu hangszer igen mély, teljes, messze hallható hangot ad. Szakértők a homályos őskor készitményének tartják. (E—r)

(A norwégiai lapok) f. hó 7-éröl földrengésröl irnak, mely az egész norwég part hosszában észleltetett. Laurigban a rengés teljes 2 perczig tartott és Bergens, Kongsberg, Sandsver, söt Christianiában is érezték. S—ny.

Nemzeti szinház.

Máj. 17. Brankovics György. Eredeti szomorújáték. A czimszerepet Egressy Gábor adta, s Gerő bánt, fia Árpád. Valamint a müröl, ugy Egressy játékáról is többször elmondta már a kritika méltányló és nem méltányló nézetét. Ezuttal az ifju Egressy Árpádnak szentelünk pár sort. Egressy Á. magas nyulánk termet; melle, vállai, lábai állása elég alkalmasak a plastikai formák kifejezésére. Derekának ferde hajlásában sok ugyan a nehézkesség, kicsinyes fejének túl hátraejtésében a feszesség, szájának mozdulataiban a nyers szabálytalanság, szemeinek éles egy pontra szögezésében a bátortalanság, melyet a nyugtalanság mindig elárul: mégis ez ifju megjelenése nem volt hatásnélküli.

Hangja erős érczes, bár inkább csattogó, mint csengő inkább torok, mint mellhang, kiejtése tiszta hang modulatioi elég természetesek.

Szerepeinek felfogásában — jóllehet atyjától a mestertől sokat hallhatott: tévedt. Gerő, — ha ugyan lehetne e gyengén charakterizált és gyarlóan kiwitt alakról valami erősebbet mondani — atyjával szemközt őszinte ugyan: de nem hetyke: merész: de nem elbizakodott: heves: de nem szilaj; itélő: de nem elitélő: büntető: de nem megvető. Egressy Á. Gerője egy hetyke, meggondolatlan, szilaj, elitélő ifju volt azon jelenetben, mely valóban drámai — midőn atyjával szakit, és utána nehány perczczel egy érzelgős, gyáva erőtelen gyerek. Az utolsó felvonásokban épen gyenge volt. Melyik rész sikerült neki legjobban? Sikerülni még most egyik sem, — de nem is ejtett el azon semmit, hogy hozzá alapos reményt ne köthetnénk.

Az igazgatóság igen jól teszi, ha e fiatal tehetségnek minél többször alkalmat nyujt a felléphetésre.

Nem hagyhatjuk említés nélkül az ifjabb szinészi nemzedék egyik valóban jeles tehetségü tagját Sántát sem, ki gazdag, bár sokszor a torzba átcsapó humorával mindig eredeti jelenség.

Tartalom: Thaly Kálmán (képpel). — Oh hogy lehet az ég oly kék. — Denevér Menyhért. — Munkács (képpel). — Merengés. — A bártfai fürdőből (képpel). — Benjamin a „farkas." — Arab sakkjátékosok (képpel). — Tárcza: Egyletek és közintézetek. — Irodalom és művészet. — Budapesti hirek. — Vidék és vegyesek — Nemzeti szinház.

Előfizetési felhivás

az

„Ország Tükre"

czimü képes hetilapra, egyszersmind a „magyar Képzőművészeti Társulat" közlönyére.

Az „Ország Tükre", jelen 11-ik számával uj életet kezd. Hogy t. előfizetőinknek uj évben tett igéretünket ezutánra annál pontosabban beválthassuk, ujabb áldozatot tettünk s elhagytuk az eddigi nyomdát, és lapunk kiállítása és nyomtatása végett a jó hirben álló ifjú Deutsch-testvérekkel szerződtünk, hogy az „Ország Tükre" ezentúl mind pontosság, mind kiállításra nézve nevének és hivatásának még kielégítőbben megfelelhessen.

Mióta az „Ország Tükre" kiadását és szerkesztését átvettük, minden áldozattal azon igyekeztünk, hogy lapunk **a szép iránti fogékonyságot és ez által a közművelteséget terjessze a hazában.**

Ebből folyólag a magyar képző művészeti társulat is közlönyeül fogadta el az „Ország Tükrét," mely által még nagyobb terünk nyilt a társulat müterméből szép képeket közleni, hazai művészetünk ismertetésére és terjesztésére; és mely által egyszersmind eddigi dolgozó és belmunkatársainkhoz több uj kitünő tehetséget nyertünk meg lapunknak aesthetikai becsét gazdagíthatni, és az „Ország Tükrét" a haza müvelt közönsége előtt érdekessé tenni.

Lapunk egyik főmunkatársa gr. **Lázár Kálmán** leend.

Reméljük, hogy a haza nagy közönsége, valamint a képző müvészeti társulat is komoly törekvésünket és áldozatkészségünket pártolás által fogja méltányolni.

Hogy még eddig politikai heti szemlét nem adhattunk, az nem rajtunk múlt, részünkröl e tárgyban még nem mondtunk le minden reményröl.

Lapunk képeinek nagyobb részét ezután is Barabás fogja rajzolni, kit egyszersmind lapunk mükiállításának vezetésére is megnyertünk.

Mümellékletül adott képünk olyan volt, mely közelismeréssel fogadtatott, és azon leszünk, hogy a jövő félév elején adandó jutalomképünk is kielégitse t. előfizetőinket; kézbesítése pedig oly pontos lesz, hogy semmi ok panaszra nem leend, e tekintetben szigoru intézkedések vannak téve.

Az „Ország Tükre" ezentúl is **másfél** iven, hetenkint **négy képpel** fog megjelenni.

☞ Előfizetési ár egész évre **12** frt, félévre **6** frt, évnegyedre **3** frt.

Az előfizetési pénzek **Deutsch testvérek** könyomdájába (harminczad-utcza 3. sz.) küldendők.

A t. gyüjtőknek 10% szolgálunk.

Pest, márczius 16-án, 1865.

GYÁRFÁS FERENCZ,

kiadó és felelős szerkesztő.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

HIRDETÉSEK.

Hirdetés.

A jelen kedvező ipar s kereskedelmi viszonyok alapján haladva, mint első rendü gyárosok, ezennel köztudomásul adjuk; miként helybeli nagyhid-utczában levő gazdagon ellátott raktárunkban mindennemü butorkelme czikkeink, **tetemesen leszállitott gyári áron adatnak**; e tényre általános figyelmet gerjeszteni s a tisztelt vevőknek jutányos vásárlásra utat mutatni czélunk.

Áruczikkeink nevezetesen: **selyem- és szőrből** készitett **damaszok, divatszövetek**, szintúgy **asztal- és ágyterítők, függönyök, bársony**, nyomtatott **vászon**, mindennemü **szőnyegek**; nemkülönben **Gobelin** és **Algerien** nevü szövetek, s végre **papir-szőnyegek** (Tapeten), és pedig ez utolsó czikket igen nagy választékban s bámulatos olcsó áron tartjuk, például egy tekercs 20 kr., mind e felsoroltakat méltó figyelembe ajánljuk.

Haas Fülöp és fiai, Pesten.

DANTE, LINCOLN arczképei,

valamint más

az Ország Tükrében

megjelent

érdekesebb képek is,

DEUTSCH TESTVÉREK könyomdájában,

(harminczad-utcza 3-dik szám),

külön finom lenyomatban,

igen jutányos áron kaphatók.

Legfontosabb és legujabb

találmány

a gazda urak részére.

Miután én gyakori alkalommal felszólittattam több földbirtokos urak által arra nézve, hogy találnék fel a juhbélyegzésben valami hasznosabb, gyakorlatibb módot az eddig használt különféle bélyegzések helyébe, és pedig olyant, melynek utánzása lehetlen volna.

Van tehát ezennel szerencsém a t. cz. gazda uraknak tudomására adni, miszerint végre sokszoros fáradság után sikerült, hogy e mezőgazdaságban általánosan érzett hiányon segitve legyen, oly módot feltalálnom, mely által a juhászok pajkossága valahára meg van semmisitve. Ez tudniillik, egy gombhoz hasonló egyszerü s két részből álló kupakból áll, és ugy van szerkesztve, hogy midön a juh füle e czélra készitett fogóval már keresztüllyukasztatott, a két rész reá lesz illesztve és egy nyomással bezárva, mely jegytől mindenesetre nézve lehetetlenné válván a kupaknak isméti felnyitása, a juhot csupán csak a fül elvágásával lehet megszabaditani.

Az eddig használt ólmozás helyett, mely némileg alkalmatlan, a kupak felső részére a tulajdonos neve domború betükkel már a gyárban vésetik be, és ez által minden hamisitás a legjobban meg van akadályozva.

E kupaknak ára ezer számra 40 frt. A lyukkasztó-fogó külön 1 frt, a névbevésés pedig 1 frt 50 kr.

Ezen kupak a szarvasmarhák és sertések bélyegzésére épen úgy készittetik, és csak abban különbözik a juh-jegytől, hogy nagyobb és erősebb, de használati módja ugyanaz és 50 frtba kerül ezre.

Szives megrendeléseknél illendő foglaló beküldése kéretik.

FEIWEL LIPÓT,
vasalatok-, gép- és takarékfüzhely-gyára, sip-utcza 22. sz.
Raktár: Erzsébet-tér 10. sz. alatt Pesten.

Pest, 1865. Gyorssajtónyomat Gyurian és DEUTSCH TESTVÉREKTŐL. (2 sas-utcza 5. sz.)

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.